

Zo tel je: Soepeenden en Wilde Eenden

Een 'gewone' vrouw Wilde Eend, met duidelijke tekening in flank- en schouderveren, en een donkere oogstreep. Ook haar pullen zijn wildkleurig, Castricum, 13 juni 2016.

In deze rubriek pakken we telkens een telprobleem aan en laten we deskundigen aan het woord. Deze keer legt onderzoeker Erik Kleyheeg (NIOO) samen met Hans Schekkerman van Sovon uit waar je op let bij het onderscheid van Wilde Eend en Soepeend (ook wel Parkeend genoemd). Het gaat niet om gedrag, maar om verschillen in verenkleed.

Waarom aandacht voor Soepeenden?

Wilde Eenden en Soepeenden hybridiseren op grote schaal en er wordt wel eens gedacht dat dit bijdraagt aan de achteruitgang van de Wilde Eend. Alleen al daarom is het interessant om te weten in hoeverre beide eenden verschillen in ecologie. Door effecten van domesticatie en het simpele feit dat ze een andere kleur hebben (ook als kuiken), kunnen Soepeenden verschillen in bijvoorbeeld reproductie en overleving. Als we daarover meer weten, begrijpen we misschien beter welke factoren een rol spelen bij de achteruitgang van de Wilde Eend.

Gelijk maar even een lastige vraag: wat is een Soepeend precies?

Kort gezegd is een Soepeend een afstamming van, of kruising met, een gedomesticeerde vorm van de Wilde Eend. Daardoor heeft hij een afwijkend verenkleed of soms afwijkende lichaamsverhoudingen. Toen ik (EK) begon met vogels kijken, dacht ik

dat alleen de spierwitte eenden met een oranje snavel Soepeend werden genoemd, maar alle andere variaties vallen ook onder die noemer. De Wilde Eend werd vooral vroeger veel in gevangenschap gehouden en in de loop van de tijd ontstonden er tientallen kweekvormen. Die zijn deels weer in de natuur terechtgekomen en mengden zich met de oorspronkelijke wilde populatie Wilde Eenden.

Hoe onderscheid je Soepeend van Wilde Eend?

Dat is het beste uit te leggen door op te sommen welke kleedafwijkingen je bij Soepeenden ziet ten opzichte van Wilde Eenden (box).

Vrouwtjes Wilde Eend zijn variabel qua grondkleur (van geelbruin tot vrij donker bruin), maar tonen altijd tekening op schouder- en flankveren, fijne donkere streping op hals en zijkop en een donker contrasterende oogstreep en kruin/achternek.

Een veel voorkomend type Soepeend heeft een witte borst en bruine flanken. Amsterdam, 16 april 2016.

Zien jullie verschillen in verspreiding van Wilde Eend en Soepeend?

Tellingen voor de nieuwe Vogelatlas wijzen erop dat Soepeenden meer in de stad zitten dan Wilde Eenden. Gezien de historische rol van de mens in het ontstaan van de Soepeend, is dat ook wel te verwachten. Tijdens een wintertelling in de laagveenpolders van de Krimpenerwaard in 2012 bleek dat ongeveer 20% van de 'Wilde Eenden' een afwijkend kleed had, en in het broedseizoen van 2016 was dat in Midden-Kennemerland zo'n 25%. In stedelijk gebied ligt dit percentage waarschijnlijk hoger. Maar waar legt een teller de grens om een eend als Soepeend aan te duiden? Dat heeft ongetwijfeld invloed op het beeld dat ontstaat uit de water- en broedvogeltellingen.

Soepeend

Alle kleden

- Duidelijke witte plekken in verenkleed (anders dan halsring van mannetjes).
- Egaal wit of juist donker kleed, vooral op kop, flanken en onderdelen.
- Soms zeer langgerekte bouw en rechtopstaande houding op land ('loopeend').
- Bouw meestal echter gelijk aan Wilde Eend. Soms opvallend klein of juist groot.
- Soms een kuifje op de achterkant van de kop.

Mannetjes

- Lichte vlekken of licht centrum in bruine borst (soms is het bruin sterk gereduceerd).
- Bruine i.p.v. grijze kleur op flanken.
- Witte halsring breder dan normaal (meer dan ca. 1 cm breed) of juist ontbrekend.
- Let op, bij Wilde Eend is de halsring meestal onderbroken in de nek.
- Soms witte vlekken op kop nabij snavelbasis.

Vrouwtjes

- Witte halsring (volledig of gedeeltelijk).
- Opvallend lichte kleur: grondkleur 'gebleekt' bruin, licht kaneel- of strokleurig, vaak met gereduceerde donkere tekening.
- Opvallend donkere kleur, met weinig of geen contrast tussen donkere en lichtere veerdelen.
- Snavel vaak egaal donkergrijs zonder oranje of geel, maar dit komt ook wel voor bij Wilde Eend.

Kuikens

Egaal geel of juist donker(bruin) donskleed. Wildkleurige kuikens hebben een opvallende pyamatekening van geel en donkerbruin.

Foto's: Hans Schekkerman

Dit mannetje lijkt op het eerste gezicht nogal op een Wilde Eend, maar moet vanwege de gereduceerde bruine borst met licht centrum toch als Soepeend worden aangemerkt. Dordtse Biesbosch, maart 2016.

Soms verraadt een afstamming uit gevangenschap zich eerder door de bouw dan door het verenkleed, zoals bij dit 'loopeend'-type. Amsterdam, april 2016.

Hoe om te gaan met mengparen in het broedseizoen?

Als broedvogelteller heb je inderdaad om te gaan met mengparen waarvan één van de twee partners normaal gekleurd is, maar de ander een Soepeend. Een verkenning in het Kennemerland in 2016 wijst erop dat zulke mengparen aanzienlijk vaker voorkomen dan 'zuivere' Soepeend-paren. Wij stellen voor om alle paren met minstens één partner met Soepeend-kenmerken te betitelen als Soepeend-paren (BMP). Daartoe behoren ook tomen met één of meer egaal gele of donkere kuikens. Tellers voor het watervogelproject en MUS turven per vogel en kunnen dus per eend bepalen of het een Soepeend of Wilde Eend is.

● **Albert de Jong**

Bekijk een filmpje en meer info via
> sovon.nl/soepeend

Sovon zoekt een nieuwe penningmeester

vanwege het aflopen van de zittingstermijn van de huidige penningmeester is Sovon op zoek naar een nieuwe penningmeester van het bestuur van de vereniging. Het bestuur van de vereniging is verantwoordelijk voor het strategische, inhoudelijke en financiële beleid van de organisatie maar bestuurt op afstand.

Het bestuur van Sovon vergadert 5-6 maal per jaar in Nijmegen. Daarnaast is het bestuur aanwezig bij de halfjaarlijkse vergaderingen van de ledenraad, het hoogste orgaan van de vereniging. Benoeming is voor een bestuurstermijn van vier jaar, waarbij een eenmalige verlenging van vier jaar mogelijk is.

De functie is onbezoldigd.

De penningmeester van Sovon beschikt over de volgende deskundigheden en ervaring:

- affiniteit met het werkveld van Sovon;
- een financieel-economische achtergrond en als zodanig eindverantwoordelijk (geweest) voor het financiële en economische beleid van een (projecten)organisatie;
- aantoonbare bestuurlijke ervaring.

Voor een volledig functieprofiel verwijzen we naar sovon.nl/bestuur

Voor nadere informatie over deze bestuursfunctie kunt u zich wenden tot de voorzitter van het bestuur, dr. R. ten Doesschate (bestuur@sovon.nl). Als u geïnteresseerd bent zien wij uw reactie graag **vóór 15 april 2017** tegemoet op bestuur@sovon.nl.

Wat vind jij van Sovon-Nieuws?

Ben je tevreden over Sovon-Nieuws? Mis je bepaalde onderwerpen? Mag het van jou iets luchtiger of juist diepgaander? Jouw mening is voor ons belangrijk. Daarom vragen wij je mee te doen aan het online lezersonderzoek over Sovon-Nieuws (zie sovon.nl/lezersonderzoek). Meedoen kost hooguit 10 minuten en kan anoniem. Maar dan kun je natuurlijk niet het boek 'De koekoek' van Nick Davies winnen! Onder de inzenders verloten we drie exemplaren. De enquête sluit 1 april.